

► Håggåløkkja hytteområde - vurdering av naturmangfold

1 Sammendrag

Det planlegges å bruke deler av en eiendom i Oppdal til hyttebygging. Eiendommen har vært og er i bruk til jordbruksformål. Nå beites hele arealet, men tidligere har deler av eiendommen vært skjøttet som slåttemark. Deler av området bærer preg av å ha vært ryddet for skog og delvis blitt tilrettelagt for beite. Kombinasjonen av rydding av skog, slått og beite har gitt en natur som i varierende grad er påvirket av jordbruk.

Eiendommen ble kartlagt i starten av september 2022 med fokus på verdifulle naturtyper.

På eiendommen finnes flere naturtypelokaliteter med verdifull natur. Dette er naturbeitemark, som er i varierende grader av gjengroing. Det finnes to lokaliteter på eiendommen som er åpne, og har vært slåttemarker, men som nå kategoriseres som naturbeitemarker. Disse lokalitetene har «høy kvalitet» som naturtypelokaliteter, og kan tillegges «stor verdi». På grunn av gjengroingen på eiendommen er det flere naturtypelokaliteter med slåttemark eller naturbeitemark som har «lav kvalitet» og «svært lav kvalitet». Naturbeitemark er på rødlista for naturtyper.

For å ta hensyn til de verdifulle naturtypene anbefales det å bygge hytter på de minst verdifulle arealene innenfor eiendommen ved en eventuell utbygging, og å skåne de mest verdifulle naturtypelokalitetene. Det er viktig for lokalt naturmangfold at arealene som ikke bygges ut fremdeles brukes til utmarksbeite. Det er mulig å restaurere tidligere slåttemark ved å hugge bjørkeskog.

2 Bakgrunn

På en eiendom i Oppdal kommune planlegges det å bygge et visst antall hytter. I tillegg til hytter skal det bygges adkomstvei og annen infrastruktur. Eiendommen omfatter Håggåløkkja og Storløkkja, to arealer som har blitt holdt åpne og brukt til landbruksformål. Som et ledd i mulighetsstudien vil tiltakshaver ha gjennomført en kartlegging av naturtyper og vurdering av naturmangfold, som en del av kunnskapsgrunnlaget som skal brukes når det skal bestemmes hvor hyttene skal plasseres, og hvilke arealer innenfor en større eiendom som bør tas i bruk.

Tidligere kartlegging av naturtyper i nærliggende områder har vist at det finnes verdifulle naturtyper nær tiltaksområdet, og det var derfor grunn til å anta at det også kunne være verdifulle naturtyper også i det aktuelle tiltaksområdet.

3 Metode

Denne rapporten baserer seg på allerede innhentet informasjon som ligger offentlig tilgjengelig i tjenester som Artskart, Naturbase og historiske flyfoto. I tillegg ble det utført feltarbeid i planområdet den 8. september 2022, av naturforvalter Hauk Liebe. Det ble da søkt etter naturverdier som rødlistede arter, viktige naturtyper og viktige funksjonsområder for arter. Det ble søkt etter fremmede skadelige arter i planområdet, der det ble fokusert på arter som står oppført på Miljødirektoratets liste over arter som prioriteres for kartlegging i forbindelse med massehåndteringstiltak. Forholdene for feltarbeid var gode.

Ved søk etter viktige naturtyper ble det brukt Miljødirektoratets kartleggingsinstruks for kartlegging av terrestrisk Naturtyper etter NiN2 (M-2209). Naturtypene som skal merkes av i kart i henhold til denne instruksjonen er enten naturtyper som står på rødlista for naturtyper (2018) og/eller er definert å ha «sentral økosystemfunksjon». Felles for alle naturtypene er at man regner med at disse naturtypene har stort arts mangfold.

Verdivurdering av delområder følger i stor grad Miljødirektoratets veileder for konsekvensutredninger for klima og miljø (M-1941), selv om dette ikke er en konsekvensutredning.

4 Områdebeskrivelse

4.1 Generelt

Håggåløkkja ligger i Oppdal kommune, vest for Oppdal sentrum og ved foten av fjellet Storhornet. Tiltaksområdet ligger på rundt 700 meter over havet, i et landskap som i hovedsak er bevokst med skog, hvor boreale lauvtrær, i hovedsak bjørk er det dominerende treslaget. I sør og vest grenser planområdet mot et hytteområde. Omkring tiltaksområdet er det mye kulturmark i form av innmarksbeite og utmarksbeite. Kulturmarka i området varierer fra helt åpne arealer til arealer som knapt er mulig å skille fra skog.

Kulturmark i form av naturbeitemarker og slåttemark er på rødlista for naturtyper med status som sårbar (VU), hvor de går under samlebetegnelsen «Semi-naturlig eng». I tillegg er slåttemark skilt ut som egen vurderingsenhet og vurdert til å være kritisk truet (CR). Kulturmarka er i gjengroing og ligner skog mange steder i landet, men til tross for dette finnes det fremdeles en artssammensetning på disse arealene som egentlig er knyttet til åpen kulturmark. Derfor blir mange tresatte områder kartlagt som kulturmark, og å vurdere historisk bruk er viktig for å kunne kategorisere disse arealene til en naturtype etter gjeldende kartleggingsinstruks.

Store deler av de skogkledte områdene i Oppdal kommune er definert som vernskog, med beskrivelsen «Vern mot fjell», noe som også gjelder skogen i tiltaksområdet. Vernskog er skog som fungerer som

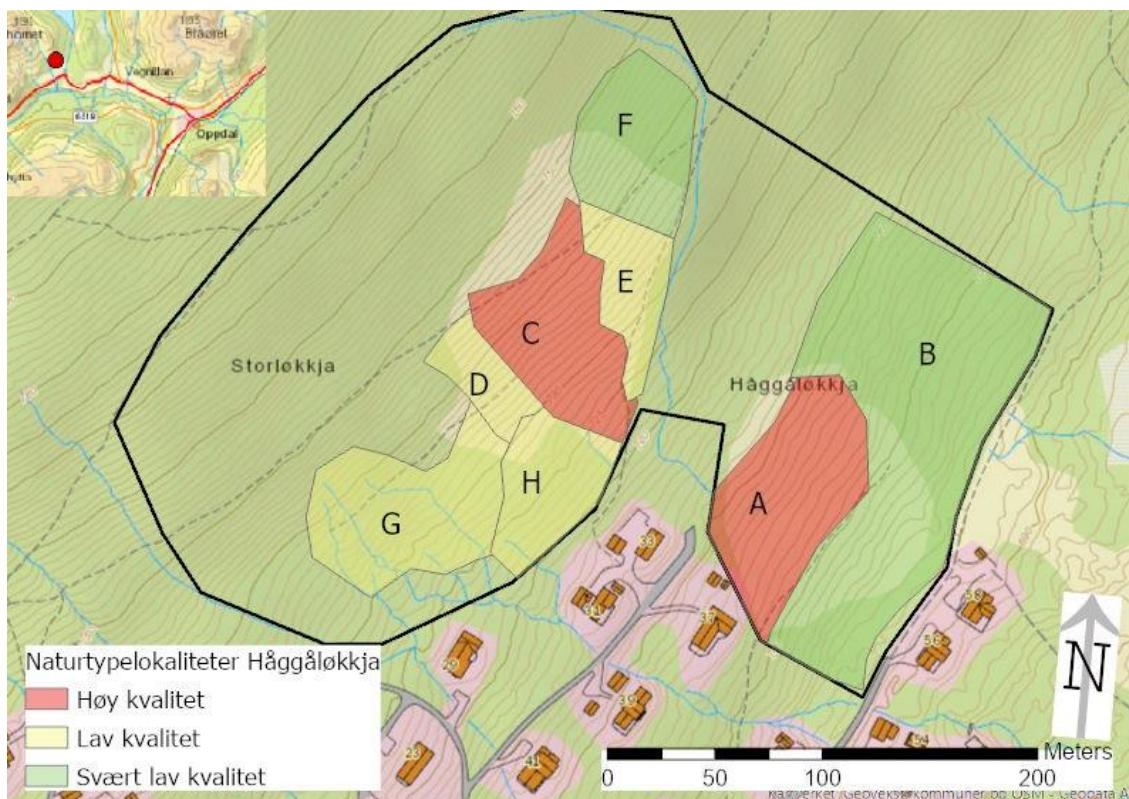
beskyttelse for annens skog eller gir vern mot naturskader. Hvis vernskog skal hogges må dette omsøkes til kommunen.

4.2 Håggåløkkja og Storløkkja - naturverdier

Håggåløkkja, Storløkkja og områdene mellom har i lange tider blitt brukt til landbruksformål. Noen arealer har blitt slått, noen har blitt ryddet for skog og beitet, mens andre har vært skog som har blitt beitet. I dag fungerer hele tiltaksområdet som utmarksbeite, og er i varierende grad ryddet for skog eller grodd igjen i senere tid. Ifølge tidligere grunneier opphørte slått av arealene i 1959, og har siden blitt beitet med varierende beitetrykk.

Det ble avgrenset åtte naturtypelokaliteter i tiltaksområdet (Figur 1), hvor alle sorterer under «semi-naturlig eng», og var i forskjellige stadier av gjengroing, og har vært underlagt forskjellige bruksregimer. Alle naturtypelokalitetene kan kategoriseres som naturbeitemarker (D2.2), som har status «sårbar» (VU) på rødlista for naturtyper. Naturtypelokalitetene er sett under ett svakt kalkrike, med arter som indikerer mer kalkrikhet i fuktige søkk.

Mellom og rundt naturtypelokalitetene er arealer som i denne vurderingen anses å være skog, som også er preget av beite. Slik beitepreget skog kan være vanskelig å skille fra naturbeitemark i gjengroing. Denne skogen har etter Miljødirektoratets veileder for konsekvensutredninger mindre verdi enn naturtypelokalitetene, og kan tillegges «noe verdi». Hele tiltaksområdet er levested for vanlige arter, som fugler (eks. hakkespetter og hønsfugl), pattedyr og insekter.

Figur 1: Tiltaksområdet i Håggåløkkja og Storløkkja i svart omriss. De åtte naturtypelokalitetene er merket med bokstavene A-H, og fargekodet ut ifra kvaliteten på lokaliteten. Innfelt viser tiltaksområdet som rød prikk, sett i forhold til Oppdal sentrum.

4.2.1 Naturtypelokalitetene

A. *Håggåløkkja vest*

Denne lokaliteten er åpen, og har en artssammensetning som tilsier at den har vært slått. Ved studie av historiske flyfoto ser det også ut til at lokaliteten har blitt slått, og restene av en løe synes i utkanten av lokaliteten. Slåtten opphørte i ca år 1959, og lokaliteten har blitt beitet siden. Bakken har nå blitt noe tuete, og selv om det finnes slåttemarksarter i enga, har lokaliteten gått over til å kunne kategoriseres som naturbeitemark. Blant annet har det dannet seg små tuer, et tegn på beitepreg, og ikke slåttepreg.

Noen trær og busker har blitt fjernet etter år 2000. Habitatspesifikke arter som finnskjegg, tiriltunge, hvitmaure og blåklokke ble funnet. Ettersom lokaliteten er åpen, og har sterkt preg av naturbeitemark har den «høy kvalitet». Lokaliteten kan tillegges «stor verdi» etter veileder M-1941.

Figur 2: *Håggåløkkja naturbeitemark. Lokaliteten er noe tuete, og dominert av grasarter som finnskjegg og gulaks. Enkelte einerbusker finnes.*

B. *Håggåløkkja øst*

Denne lokaliteten har preg av å ha blitt beitet, og har vært mindre tresatt tidligere. Nå er den skogslik, men det er fremdeles mulig å se av artssammensetningen at det har vært en beitemark. Ettersom lokaliteten er i

en sen gjengroingsfase, får lokaliteten «svært lav kvalitet». Lokaliteten kan tillegges «middels verdi» etter veileder M-1941.

Figur 3: Håggåløkkja naturbeitemark. Gjengroingen har kommet langt, det finnes store trær og busker i lokaliteten.

C. Storløkkja nord 1

Denne lokaliteten er åpen, og har en artssammensetning som tilsier at den har vært slått. Ved studie av historiske flyfoto ser det også ut til at lokaliteten har blitt slått, og restene av en løe synes i utkanten av lokaliteten. Slåtten opphørte i ca år 1959, og lokaliteten har blitt beitet siden. Bakken har nå blitt noe tuete, og selv om det finnes slåttmarksarter i enga, har lokaliteten gått over til å kunne kategoriseres som naturbeitemark. Blant annet har det dannet seg små tuer, et tegn på beitepreg, og ikke slåttepreg.

Habitatspesifikke arter som finnskjegg, tiriltunge, hvitmaure og blåklokke ble funnet. Ettersom lokaliteten er åpen, og har sterkt preg av naturbeitemark, har den «høy kvalitet». Lokaliteten kan tillegges «stor verdi» etter veileder M-1941.

Figur 4: Storløkkja slåttemark sør. Lokaliteten er åpen og jevn, og dominert av grasarter som finnskjegg og gulaks.

D. Storløkkja sør 1

Denne lokaliteten er historisk sett en del av den samme slåttemarka som «Storløkkja nord 1», men her vokser det bjørkeskog. Bakken har nå blitt noe tuete, og selv om det finnes slåttmarksarter i enga, har lokaliteten gått over til å kunne kategoriseres som naturbeitemark. Blant annet har det dannet seg små tuer, et tegn på beitepreg, og ikke slåttepreg.

Ettersom suksesjonen har kommet lenger her enn på «Storløkkja nord 1» er det noe større andel skogsarter, men det er fremdeles et tydelig preg av beitemarksarter. Ettersom den er i et sent suksesjonstrinn, får lokaliteten «lav kvalitet». Lokaliteten kan tillegges «svært stor verdi» etter veileder M-1941. Med dagens utvikling vil denne lokaliteten på sikt gradvis miste mer av tegnene på at det har vært en slåttemark, men om trærne hugges så bakkevegetasjonen får mer lys, kombinert med fortsatt beite eller oppstart av slått, kan naturkvalitetene bevares og kanskje økes.

E. Storløkkja nord 2

Denne lokaliteten er historisk sett en del av den samme slåttemarka som «Storløkkja nord 1», men her vokser det bjørkeskog. Bakken har nå blitt noe tuete, og selv om det finnes slåttemarksarter i enga, har

lokaliteten gått over til å kunne kategoriseres som naturbeitemark. Blant annet har det dannet seg små tuer, et tegn på beitepreg, og ikke slåttepreg.

Ettersom suksesjonen har kommet lenger her enn på «Storløkkja nord 1» er det noe større andel skogsarter, men det er fremdeles et tydelig preg av beitemarksarter. Ettersom den er i et sent suksesjonstrinn, får lokaliteten «lav kvalitet». Lokaliteten kan tillegges «svært stor verdi» etter veileder M-1941. Med dagens utvikling vil denne lokaliteten på sikt gradvis miste mer av tegnene på at det har vært en slåttemark, men om trærne hugges så bakkevegetasjonen får mer lys, kombinert med fortsatt beite eller oppstart av slått, kan naturkvalitetene bevares og kanskje økes.

Figur 5: Storløkkja slåttemark øst. Her har gjengroingen kommet forholdsvis langt, med mellomstore bjørketrær.

F. *Storløkkja nord 3*

Denne lokaliteten har preg av å ha blitt beitet, og har vært mindre tresatt tidligere. Nå er den skogslik, men det er fremdeles mulig å se av artssammensetningen at det har vært en beitemark. Ettersom lokaliteten er i en sen gjengroingsfase, får lokaliteten «svært lav kvalitet». Lokaliteten kan tillegges «middels verdi» etter veileder M-1941.

G. *Storløkkja sør 2*

Denne lokaliteten har preg av å ha blitt beitet, men er nå i ferd med å gro igjen. Lokaliteten er i dag tresatt, men har vært mer åpen tidligere. Kalkrikt sivevann fører til noe høyere arts mangfold enn eksempelvis «Storløkkja sør 3», og flere habitatspesifikke arter ble funnet. Basert på naturmangfold og gjengroing får lokaliteten «lav kvalitet». Lokaliteten kan tillegges «stor verdi» etter veileder M-1941.

H. *Storløkkja sør 3*

Denne lokaliteten har preg av å ha blitt beitet, men er nå i ferd med å gro igjen. Det er relativt få store trær på lokaliteten, men planter som tyrihjelmskive og sølvbunke er svært vanlige, og det er mange småplanter av gråor og bjørk. Gjengroingen er i en tidligere fase her enn på «Storløkkjasør 2». Lokaliteten ser ut til å være næringsrik, og har et noe lavere arts mangfold enn for eksempel «Storløkkja sør 2vest». Basert på naturmangfold og gjengroing får lokaliteten «lav kvalitet». Lokaliteten kan tillegges «stor verdi» etter veileder M-1941.

4.3 *Rødlisterarter og fremmede arter*

Det er ikke kjent noen rødlistearter eller fremmede arter fra tiltaksområdet. Til tross for at det ikke ble funnet på tidspunktet for feltarbeidet, kan det være rødlistede sopparter tilknyttet beitemark i tiltaksområdet.

5 **Rangering av delområder**

Delområdene innenfor tiltaksområdet kan rangeres etter verdi for naturmangfold. Her følger rangering fra høy verdi til lav verdi for naturmangfold. Eventuell utbygging bør fortrinnsvis skje i delområder med lav verdi.

1. Håggåløkkja vest (A) og Storløkkja nord 1(C). (Stor verdi, høy kvalitet)
2. Storløkkja sør 1 (D) og Storløkkja nord 2 (E). (Stor verdi, lav kvalitet)
3. Storløkkja sør 2 (G) og Storløkkja sør 3 (H). (Stor verdi, lav kvalitet)
4. Håggåløkkja øst (B) og Storløkkja nord 3 (F). (Middels verdi)
5. Skogområdene rundt og mellom naturtypelokalitetene. (Noe verdi)

6 **Forventede virkninger av utbyggingen**

Bygging av hytter planlegges på deler av eiendommen. På de arealene som blir valgt for hyttebygging forventes det store negative konsekvenser for naturmangfoldet. Gitt en praksis for hyttebygging hvor hyttene blir bygd på «pute», som medfører mye graving og tilførsel av masser, vil naturverdiene knyttet til kulturmark på hyttetomtene forsvinne. En mer skånsom måte for plassering av hytter i terrenget vil kunne ivareta noen av naturverdiene på tomtene.

I tillegg til hyttene skal det anlegges adkomstvei til hyttefeltet. Ved bygging av vei blir det tilført og fjernet store mengder masse for å anlegge en kjørbær vei. Dette medfører store inngrep, og vil permanent ødelegge naturtypelokalitetene som den eventuelt legges over. Under anleggsarbeidet blir det ofte tatt i bruk større arealer enn de arealene som faktisk blir utbygd. Det er viktig å påpeke at naturtypelokalitetene er sårbare for alle typer inngrep som river opp det øvre jordlaget, og bør skånes for dette.

I tillegg til negative konsekvenser på de enkelte hyttetomtene, vil et hyttefelt kunne påvirke beitingen i et større område. Det vil være en risiko for at beitedyr slutter å bruke beiteområdene som ligger nærmest de nye hyttene, og at naturverdiene derfor svekkes. Det gjelder spesielt hvis hyttene blir liggende spredt i terrenget.

7 Skadereduserende tiltak

For å redusere skadene på naturmangfoldet ved utbygging av hytteområdet, er det flere tiltak som kan iverksettes. Å unngå miljøskader har høy prioritet, deretter følger avbøtende tiltak og restaurering, mens kompensasjon av natur har lav prioritet.

Unngå

Den mest effektive metoden å unngå skade på naturmangfold er å unngå og bygge på de mest verdifulle naturområdene. Ved å velge å bygge på arealene innenfor tiltaksområdet som har minst verdi, vil mye av miljøskaden unngås. I dette tilfellet bør derfor de tidligere slåttemarksarealene skånes (rangering 1 og 2), mens skogområder og naturbeitemarker med svært lav kvalitet (rangering 4 og 5) bør være de første som bygges ut ved en eventuell utbygging.

Avbøte

På arealene som blir valgt til utbygging av hytter bør bygging skje så skånsomt som mulig. Det bør legges opp til minst mulig terrenginngrep, minst mulig graving, fjerning og tilførsel av masser. I stedet for å tilføre masser å bygge hyttene på «puter», bør man tilstrebe å plassere hyttene i terrenget. Da vil lokal vegetasjon ivaretas i størst mulig grad, og vil kunne vokse raskt tilbake på arealene som har blitt som anleggsområde.

Med tanke på plassering av hyttetomter, kan det være fordelaktig at disse konsentreres til et område. Dette vil redusere behovet for bygging av vei og annen infrastruktur, i tillegg til at det blir større sammenhengende områder til bruk for beitedyr og vilt. Det vil også være fordelaktig å legge hyttetomtene slik på eiendommen at veien som skal bygges blir kortest mulig.

For å opprettholde naturverdiene i naturtypelokalitetene er det viktig at beitedyr fremdeles har tilgang til arealene. Det vil også være fordelaktig å hindre gjengroing ved å fjerne busker som beitedyrene ikke spiser, spesielt einer.

Restaurere

I tiltaksområdet er det gode muligheter til å restaurere kulturmark i gjengroing. Dette kan gjøres ved å felle trær på arealer som har vært åpne, og som har en artssammensetning som krever åpne områder. Dette gjelder spesielt de nå tresatte lokalitetene «Storløkkja sør 1» og «Storløkkja nord 2». Her bør bjørketrær felles og stubbes så lavt som mulig. Bjørketrærne må etterpå fjernes fra slåttemarka, og kan for eksempel legges i tilgrensende skog eller brukes til ved.

For å vedlikeholde og øke verdiene for naturmangfoldet lokalt er det en mulighet at hytteeierne selv slår den tidligere slåttemarka på lokalitetene Håggålløkkja vest og Storløkkja nord 1. Dette vil være positivt for naturmangfoldet, skape tilhørighet til lokalområdet, og slåttemarka vil fremdeles kunne bli brukt som akebakke vinterstid. Man bør ikke legge til grunn ved vurdering av tiltaket at dette skjer, da det krever et stort engasjement hos hytteeierne, men det er en mulighet.

Kompensere

Det er forholdsvis små arealer som berøres, og økologisk kompensasjon vil sannsynligvis være lite hensiktsmessig. En mulighet er å rydde gjengroende slåtte- og beitemarker andre steder i Oppdal, og sørge for at disse blir holdt i hevd med beite og slått.

8 Naturmangfoldloven §§8-12

§ 8 Kunnskapsgrunnlaget

Planområdet er lite i utstrekning, greit å få oversikt over. Kunnskapsgrunnlaget anses i stor grad som tilstrekkelig, ettersom det ble gjennomført feltarbeid i plantenes vekstsesong. Et mulig usikkerhetsmoment er beitemarkssopp. På nærliggende og sammenlignbare naturtypelokaliteter har det blitt funnet rødlistede sopparter tilknyttet beitemark. Det ble funnet lite sopp på befaringstidspunktet, og ettersom sopp kan være synlige kun i korte perioder, kan det være sopp i tiltaksområdet som ikke var mulig å oppdage på tidspunktet for feltarbeid.

§ 9 Føre-var-prinsippet

Føre-var hensyn tas for å minimere risikoen for negative konsekvenser som er vanskelige å forutse. I dette tilfellet vil det kunne være aktuelt å minimere hogst av trær, ettersom disse kan være leveområder for mange arter, også for rødlistede fugler og lav.

Et annet usikkerhetsmoment er beitetrykket etter hyttene står ferdige. I noen tilfeller ser man at hytteeiere ønsker å jage vekk beitedyr fra hytteområder. Hvis dette skjer, vil naturtypelokalitetene som i dag holdes i hevd ved beite, gro igjen raskere, og tape seg i verdi som følge av etableringen av hytter.

§ 10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

Den overordnede naturtypen «Semi-naturlig eng» er på rødlista for naturtyper med status sårbar (VU), mens slåtteområde er skilt ut som en egen vurderingsenhet har en høyere kategori på rødlista for naturtyper; kritisk truet (CR). Trusselfaktoren for disse kulturbetingete naturtypene er først og fremst at drifta opphører. Det aktuelle tiltaket vil umuliggjøre drift av jorda på arealene som blir direkte berørt, og sannsynligvis vanskeliggjøre beiting på resterende arealer. Sett i denne sammenhengen fører tiltaket til en økt samlet belastning på økosystemet «semi-naturlig eng».

Flere hytter betyr sannsynligvis mer ferdsel i fjellet. For naturtypelokalitetene lokalt forventes dette å ha liten effekt, men for sårbare arter og naturtyper i fjellet har mer ferdsel negativ effekt. Dette gjelder generelt for hyttebygging i fjellnære strøk.

§§ 11 og 12 Kostandene ved miljøforringelse og miljøforsvarlig teknikker og driftsmetoder

Det legges til grunn at tiltakshaver etterfølger prinsippene i naturmangfoldloven §§ 11 og 12 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, og at det benyttes miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

J04	2022-10-12	For bruk	HAULIE	TOISD	LEISKO
D03	2022-09-29	For godkjenning hos oppdragsgiver	HAULIE	TOISD	LEISKO
A02	2022-09-28	For kontroll etter retting av kommentarer fra oppdragsgiver	HAULIE		
D01	2022-09-27	For godkjenning hos oppdragsgiver	HAULIE	TOISD	LEISKO
Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult AS. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.